

[Miljøministeren]

inden for et område på 100 km × 50 km. Stråledosis til befolkningen skønnes af de canadiske myndigheder at have været ubetydelig, både hvad angår brudstykker og partikler.

Da befolkningstætheden og de geografiske forhold i Danmark og på Færøerne imidlertid er væsentligt forskellige fra de egne, der blev berørt i Canada, vil et eventuelt nedfald over Danmark stille andre krav til en hurtig indsats til eftersporning og opsamling af eventuelle radioaktive brudstykker.

B. Overflyvninger af atombevæbnede fly. En stat har ifølge gældende folkeret højhedsretten over sit territorium, herunder territorialfarvandet, samt over luftrummet herover. Det fremgår af de danske regler om fremmede militære luftfartøjs adgang til dansk område under fredsforhold, at militære luftfartøjer bl.a. ikke må medføre ammunition. Dette inkluderer selvsagt atomvåben. Disse regler for flys adgang til dansk område omfatter også luftrummet over Færøerne og Grønland.

Forureningsrisikoen ved ulykker med kernevåben afhænger helt af omstændighederne ved den enkelte situation. Bevares våbenet intakt, er der hverken forurenings- eller strålerisiko for befolkningen. Ødelægges våbenet ved uheldet, er de afgørende faktorer arten og mængden af de radioaktive stoffer, der eventuelt spredes. Det drejer sig hovedsagelig om plutoniumisotopen Pu 239, der har en halveringstid på 24.000 år og udsender den energirige, men kortrækkende alfastråling. Denne stråling medfører ingen risiko uden på kroppen, men optages stoffet i kroppen – ved indånding eller med føden – forøger strålingen risikoen for senere at få kræft.

Ulykker og uheld med kernevåben er ifølge sagens natur kun i ringe grad offentliggjort. I den tidligere nævnte SIPRI-årbog fra 1977 har man søgt at samle alle de på det tidspunkt tilgængelige oplysninger om ulykker, hvor det antages, at kernevåben blev eller var i fare for at blive ødelagt eller alvorligt beskadiget. SIPRI anslog i årbogen, at der havde været over 100 ulykker og uheld i de 25 år op til 1977.

Nuklear sprængning af kernevåben består i en meget hurtig kædeproces af kernereaktioner i våbenmaterialet, især uran og plutonium, i form af spaltning (fission) af tunge

atomkerner eller af sammensmeltning (fusion) af lette atomkerner. Der kræves et overordentlig nøjagtigt samspil af en række forhold for overhovedet at starte den nukleare proces i et kernevåben. Derudover er der omfattende tekniske sikkerhedsforanstaltninger i selve våbenene. Det er så vidt vides aldrig sket, at der er indtruffet en nuklear eksplosion af de medførte våben i fly eller skibe som følge af nedstyrtning, sammenstød eller andre ulykker, men ulykkerne har alene – og kun i visse tilfælde – givet anledning til forureningsproblemer ved spredning af våbenmaterialets radioaktive stoffer.

I januar 1966 skete en ulykke ved landsbyen Palomares på Spaniens Middelhavskyst. Under optankning i luften forulykkede et tankfly og et B-52 fly fra det amerikanske strategiske luftvåben, og fire kernevåben med indhold af plutonium blev frigjort og faldt ned. De to blev bjærget intakte – ét fra et udtørret flodleje nær Palomares og et andet fra havbunden. De to andre blev ødelagt ved faldet på jorden, idet våbenenes kemiske sprængstof eksploderede. Herved og med vinden blev plutonium spredt over ca. 500 hektar – dels over dyrket land, dels over ca. en tredjedel af landsbyen – og derefter ud over havet. Man skønnede, at evakuering af befolkningen ikke var nødvendig, men der blev foretaget omfattende oprensning ved, at den mest forurenede overfladejord blev skrabet af, husmure blev vasket og afgrøder og vegetation blev indsamlet fra en mindre del af området, som derefter blev pløjet til mindst 25 centimeters dybde for at undgå videre spredning af forureningen. Den spanske atomenergikommission har siden 1966 fulgt virkningerne af de afhjælpende foranstaltninger. Et antal personer er blevet undersøgt for eventuelt indhold af plutonium i kroppen. Undersøgelserne har ifølge de spanske myndigheder vist, at strålingsrisikoen for den lokale befolkning må regnes for ubetydelig.

Et andet uheld skete i januar 1968, da et B-52 fly var kommet i brand uden for dansk luftrum og under forsøg på nødlanding styrtede ned på havisen i nærheden af Thulebasen i det nordvestlige Grønland. Ved nedstyrtningen blev flyet ødelagt, hvorved ca. 10 hektar af den snedækkede havis blev forurenet med plutonium. Ingen mennesker opholdt sig i nærheden af uheldsstedet. I løbet